

Carles Armengol: "Qüestionar el consum és qüestionar tot el sistema de valors"

Dc, 5/06/2019 per Catalunya Religió

([Escola Pia](#)) **Carles Armengol**, mestre, educador social i pedagog, [va guanyar](#) la XXIXè edició del premi **Joan Profitós** d'Assaig Pedagògic, que convoquen la Fundació Joan Profitós i la Societat Catalana de Pedagogia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), amb l'obra *Canviar el consum per canviar la vida. Una proposta educativa i de conversió ecològica*. Actualment és responsable d'anàlisi i relació amb les confessions religioses de la direcció general d'Afers Religiosos de la Generalitat. Ha treballat en diverses fundacions socials i educatives i desenvolupa una intensa activitat cívica des de diferents entitats com la Fundació d'Escoles Parroquials de Barcelona, el Grup Sant Jordi de Drets humans, Fundació Quatre Vents per a la petita infància, Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. Escriu a El Matí Digital i col·labora amb altres mitjans.

Com definiries què és consum per explicar-ho a gent jove o a nens? Hi ha tipus diferents de consum?

Consumir és utilitzar o gastar alguna cosa en benefici d'un mateix. Ja sigui per cobrir alguna necessitat, per gust, per plaer o per la raó que sigui. La idea de consum semànticament està associada a la de desgast o desaparició de quelcom i això és important. És una noció prou propera als nois i noies i tant quotidiana que la coneixen perfectament de ben petits, però no s'adonen fàcilment de tot el que hi ha al darrera. Hi ha moltes maneres de consumir i encara més maneres de satisfer el que podem sentir com una necessitat, fins i tot prescindint del consum. Donar aquest pas, prendre consciència d'això, ja no és tant fàcil ni espontani.

Consum i consumisme, diferències?

El consum és un fenomen habitual, quotidià i necessari en la nostra vida, per tal de

satisfer necessitats. Quan parlem de consumisme fem referència al consum desmesurat o, sobretot, a un estil de vida que situa el consum com a eix central del nostre capteniment. Consumisme és la cultura de l'usar i llençar, és convertir el consum en un hàbit d'oci, és consumir de manera poc o gens conscient i de manera poc responsable. El consumisme ens porta a tenir una relació merament utilitària amb les coses i a desvalorar-les. De retruc també ens porta a empobrir la nostra relació amb els altres.

El consum està lligat a un estil de vida, a una manera d'entendre la vida o el món? Què hi tenim a dir com a cristians?

Com va dir **Benet XVI** tota decisió de consum és un acte moral. El consumisme ignora aquesta realitat i ens fa actuar de manera inconscients. Si vull quelcom, i tinc la capacitat de comprar-ho, ho compro. I si no tinc diners els demano prestats. Com a cristians no podem ignorar els efectes que els nostres comportaments i les nostres decisions generen sobre els altres. Per això ens cal fer conscient el nostre consum. Més enllà de consumir més o menys es tracta de conèixer la petja social i medioambiental del nostre consum i les seves conseqüències. Així, per exemple, no podem afavorir els productes i les empreses que esclavitzen el treball, aquí o al tercer món, o aquells que tenen un efecte depredador dels recursos naturals. El primer pas és ser conscients per poder començar a ser responsables.

Quins valors cal relacionar, treballar quan parlem de consum? (responsabilitat, justícia, sostenibilitat...)

El consum no només és omnipresent en la nostra vida sinó que és un dels elements claus del model econòmic imperant al món. Qüestionar el consum és qüestionar tot el sistema de valors actual. No els valors que diem defensar, sinó aquells que realment regeixen la nostra vida. Però parlat d'educació prefereixo centrar-me en els hàbits i les actituds. L'educació en valors no acaba de funcionar. Proclamem uns valors que no són sinó grans abstraccions que no sabem traduir en comportaments concrets i en canvis reals en la nostra vida. Cal refer la nostra manera de relacionar-nos entre nosaltres, amb les coses, amb la creació, amb un mateix. Aquest canvi pot estar il·luminat per uns determinats valors, però el que cal és fer passes concretes, generar nous hàbits.

Cal educar en el consum des de l'escola? Per què? I des de les famílies?

L'educació es juga alhora en tots els marcs i contextos. Els hàbits solen néixer i consolidar-se en el món familiar però també reben les influències exteriors. Pel que fa al consum també són molt importants els coneixements. Aquí l'escola té un rol crucial. Un consum responsable només és possible si sabem que és el que consumim, com s'ha produït i en quines condicions, com s'ha transportat, quin efecte té el consum en el medi ambient. Ens cal una mirada holística sobre la realitat i l'escola ha d'ajudar a construir-la.

Com ho podem fer? Quin paper juga el mestre?

No hi ha cap mitjà màgic. Un nou estil de vida demana coneixements, propostes, voluntat, fins i tot passió. L'exemplaritat sempre és un factor important, per tant, ho és el testimoni directe del mestres, però en aquest terreny també és necessària la implicació institucional. Tot el centre educatiu s'ha de gestionar amb voluntat de respecte a l'entorn i amb criteris socials i mediambientals. També és important

l'espiritualitat. Un canvi en la manera de viure només és possible si és sostingut en el temps i motivat de manera continuada. La passió que cal posar-hi necessita ser alimentada. Moltes tradicions espirituals han posat de relleu la necessitat de la sobrietat, d'un cert despreniment, de la senzillesa... com a condicions per a viure millor, de manera més intensa i de manera més pacífica. Amb més pau interior i amb relacions més pacífiques amb l'entorn.

Ens queda esperança? (en un món que sembla apostar pel consumisme, el capitalisme, la utilitat, la rapidesa...)

I tant que hi ha esperança! Tot aquests fenòmens –consumisme, utilitarisme, pressa i acceleració, deshumanització...- tenen una mateixa arrel. Són conseqüències d'un deliri de la persona humana que és creu autònoma de tot altra realitat, principi i fi de tot i, per tant, amb dret a ser guiada pel seu únic desig i interès. És un humanisme enfollit que esdevé transhumanisme i que està amenaçant el planeta i la pròpia humanitat. Però per molt que aquest pensament sigui dominant en alguns àmbits també hi ha reaccions. Aquest estil de vida del consumisme i de la centració individualista està tocant determinats límits i cada cop hi ha més gent esgotada i descartada del sistema. Tenim força alarmes enceses i comencen les reaccions, potser febles encara, però les persones tenim capacitat de canviar. Ens cal donar passes que ens ensenyin que aquest canvi és possible i que podem aprofundir-lo. La encíclica *Laudato si'* del **Papa Francesc** és un clam adreçat a tot el món en aquesta línia. Francesc no s'està d'insistir en com els cristians estem especialment preocupats en aquesta crida i com la nostra fe en Jesús també és verificada ara en ser constructors d'aquests nous estils de vida. És un repte apassionant.